

Pracují na dostupnosti bioosiv

Lepší dostupnosti osiv a odrůdy pro ekologické a low input zemědělské systémy má pomoci mezinárodní projekt ECOBREED. Jedná se o pětiletý evropský projekt, který bude probíhat v letech 2018–2023. Zaměří se na rozvoj metod, strategií a budování infrastruktury pro ekologické šlechtění s cílem nabídnout ekologickým zemědělcům odrůdy se zvýšenou odolností k biotickým a abiotickým stresům, s efektivnějším využíváním živin a vyšší kvalitou.

David Bouma

Informoval o tom Výzkumný ústav zemědělský, v.v.i., (VÚRV), který se projektu také účastní,

Ing. Dagmar Janovská, Ph.D., v rámci projektu Ecobreed působí jako odpovědná řešitelka Foto David Bouma

v tiskové zprávě. Zkoumat se bude čtveřice plodin – pšenice setá a tvrdá, brambor, sója a pohanka. Ústav uvádí, že nedostatečný rozvoj šlechtitelství pro ekologické zemědělství je jedním z bariér jeho rozvoje.

Výjimky na konvenční osivo

Nedostatek ekologických osiv je v řadě evropských zemí řešen formou udělování výjimek na po-

užívání nemořené konvenční osiva, tato možnost však bude v budoucnu postupně omezována. Podle nového nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 848/2018 o ekologické produkci a označování bioproduktů, které bude v platnosti od 1. 1. 2021, by se mělo udělování výjimek pro využívání konvenčního nemořené osiva v ekologické produkci zrušit nebo výrazně omezit k 31. 12. 2035. Je proto potřeba se na tuto situaci připravit. VÚRV dále připomíná, že nové nařízení poprvé definuje pojem ekologická odrůda vhodná pro ekologickou produkci. Veškeré kroky a postupy šlechtění by v budoucnu podle nového nařízení měly probíhat v podmínkách ekologického zemědělství.

V ČR bylo za posledních pět let na Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ) podáno 6810 žádostí o výjimku na využití konvenčního osiva pro ekologickou produkci. Z tohoto počtu byla výjimka udělena v 95 % podaných žádostí. Podle údajů ÚKZÚZ bylo v roce 2018 podáno 1462 žádostí o výjimku z ekologické produkce na využití konvenčního neošetřené osiva. V 95 % případů byla výjimka udělena. Na tiskové konferenci k projektu uve-

dl Ing. Jiří Urban z ÚKZÚZ, že podle jeho odhadu jsou na orné půdě používána bioosiva na necelých 25 % ploch. Zbytek jsou konvenční osiva buď nemořená, nebo

Ing. Jiří Urban hovořil o míře využívání bioosiv Foto David Bouma

ošetřená biologickými mořidly. V případě brambor je 100 % sady konvenční, stejně to platí u trvalých kultur (ovoce, vinice, chmelnice), kde je generální výjimka na používání konvenčního rozmnožovacího materiálu.

Finance z evropského programu

Projekt je financován z evropského programu Horizont 2020

a koordinuje ho Slovinský výzkumný zemědělský ústav. Podílí se na něm dalších 24 partnerů, z toho 14 výzkumných ústavů a univerzit, devět soukromých společností zabývajících se šlechtěním a dvě sdružení z 15 zemí včetně mimoevropských. Výzkumný ústav rostlinné výroby (VÚRV) v projektu zodpovídá za vedení výzkumu zaměřeného na pohanku a spolupracuje v aktivitách zaměřených na hledání tolerance či rezistence pšenice k vybraným houbovým chorobám. Dalšími z tuzemských řešitelů jsou Selgen, a. s., (odrůdy pšenice vhodné pro ekologické zemědělství) a PRO-BIO obchodní společnost, s r. o., (přenos výsledků výzkumu do praxe, participační šlechtění a podobně). Celkový rozpočet projektu je 5,8 mil. eur, připomněla na tiskové konferenci Ing. Dagmar Janovská, Ph.D., která v rámci projektu působí jako odpovědná řešitelka za VÚRV. Do ČR podle ní půjde kolem 0,5 mil. eur.

Během následujících čtyř let budou účastníci projektu Ecobreed u vybraných plodin identifikovat genetickou a fenotypovou variabilitu v morfologických znacích, toleranci nebo rezistenci vůči abiotickým a biotickým

Za vedení výzkumu zaměřeného na pohanku odpovídá tuzemský Výzkumný ústav rostlinné výroby Foto David Bouma

stresům. Sledovat se budou také obsahy vybraných nutričních látek, vyhodnocovat potenciál genetické variability pro lepší využívání živin a potenciál zvýšení konkurenceschopnosti vůči plevelům. Dalším cílem bude optimalizace produkce a množení osiva prostřednictvím vylepšené agrotechniky. Do projektu je zahrnuto i praktické vzdělávání zemědělců v oblasti

ekologického šlechtění. Jedná se například o participační šlechtění, ve kterém je aktivní účast zemědělce na šlechtitelském procesu nedílnou součástí. „Šlechtitelská společnost v takovém případě v určité fázi šlechtění předá materiál zemědělcům a ti si odrůdu dotvoří do materiálu, který je pro jejich podmínky nejvýhodnější,“ uvedla Ing. Janovská.

Potřebují odolnější odrůdy plodin

(dab) – Šlechtění odrůd pro ekologické zemědělství není zcela jednoduché. Vzhledem k tomu, že mají zemědělci v tomto systému hospodaření omezené možnosti ochrany a výživy, potřebují odrůdy lépe odolávající škodlivým činitelům s lepší schopností osvojovat si živiny. Vzhledem k dosavadní možnosti využívat výjimku pro konvenční osiva nebyl ani dostatečný tlak na šlechtitele, aby se tvorbou odrůd určených přímo pro ekologické zemědělství zabývali.

Další překážkou pak může být riziko menšího odbytu, které nezaplátí náklady na šlechtění. Jednou z možností, jak se s uvedenými problémy vypořádat, je využití takzvaného heterogenního materiálu. O těchto tématech se hovořilo na tiskové konferenci k projektu Ecobreed, kterou uspořádal Výzkumný ústav rostlinné výroby, v.v.i.

Šlechtit odrůdy přímo pro ekologické zemědělství není z více

šlechtitelský proces, musí být pro ni příslušně velký trh. Minoritní odrůda ho má ale malý a z dalších důvodů není jisté, že se pak peníze dostanou až k šlechtiteli. Proto se takovým šlechtěním zabývají buď státní instituce, nebo je aktivita zastřešena projekty, které platí EU. Ing. Veškma konstatoval, že Selgen pro projekt může nabídnout vysokou variabilitu šlechtitelského materiálu, dovednosti v polním pokusnictví, přehlídky

Konstatoval také, že se zcela přesně neví, jaké parametry má mít odrůda vhodná pro ekologické zemědělství. To by měl ale projekt Ecobreed vysledovat.

inzerce

„Když bude šlechtitel vědět, na jaké parametry se zaměřit, věřím tomu, že pro běžný šlechtitelský program nebude problém tímto směrem šlechtit,“ dodal

Ing. Veškma. VÚRV v tiskové zprávě k projektu obecně uvádí, že ekologické odrůdy by měly mít vyšší odolnost proti chorobám, schopnost efektivnějšího

využívání živin, rychlý počáteční růst či rozložitější trs pro vyšší konkurenceschopnost vůči plevelům.

(Pokračování na str. 17)

Je potřeba ujasnit, jaké vlastnosti by měly mít odrůdy pro ekologické zemědělství Foto David Bouma

důvodů zcela jednoduché. Jak uvedl Ing. Ondřej Veškma, Ph.D., šlechtitel z akciové společnosti Selgen, aby se šlechtitelské firmy zabývaly plodinou, která zaplatí

porostů a podobně. „Pokud bychom měli plně hradit tyto aktivity, které jsou v podstatě výzkumem, nemohli bychom je uskutečnit,“ dodal.

Odraz k vyšším ziskům

- Nejvyšší účinnost proti hnědé skvrnitosti a pruhovitosti ječmene
- Speciálně navržené a zkombinované moderní fungicidní mořidlo pro ječmeny
- Zvýšená odolnost stresovým faktorům

cropsience.bayer.cz

Používejte přípravky na ochranu rostlin bezpečně. Před použitím si vždy přečtěte označení a informace o přípravku. Respektujte varovné věty a symboly.

Bayer SeedGrowth

Hraboš letos škodí v obilninách

Do začátku sklizně obilnin je víc než měsíc času a v porostech už pracuje naplno nezvaná sklízecí kavalérie – hraboši polní. Tradiční plodiny, ve kterých se hraboš zdržoval, rozmnožoval a působil velké škody – víceleté pícniny nebo jiné trvalé travní porosty, jsou pěstovány jen v malém procentu, proto s oblibou vyhledává louky, meze, silniční příkopy a okraje pozemků. Zde zakládá hnízda a rozmnožuje se.

Hraboš polní vyniká velkou rozmnožovací schopností – samec dospívá pohlavně v šesti týdnech a samice ve čtyřech týdnech. Doba březosti je tři týdny, počet vrhů tři až sedm ročně, obvykle po čtyřech až osmi mláďatech. Tuto schopnost plně využil už během loňského dlouhého teplého a suchého podzimu, kdy ve velkém počtu zasídlil nově založené porosty ozimé řepky a ozimů.

Dobré přezimování

Populace přezimovala v dobré kondici a s nástupem časně jarního teplého počasí se ihned zapojila do dalšího rozmnožování, které vedlo k jeho přemnožení. Hraboš hledá potravu nejdříve kolem nory do vzdálenosti zhruba 15 m. Když začne zrát obilí, stěhují se hraboši v masách na

Letos populace hraboše graduje

Foto David Bouma

pole, kde okusují stébla a zanášejí klasy do svých hnízd. Postupným zíráním hraboš hustotu po-

rostu silně rozředí a na zemi přibývá množství rozhodaných stébel. Hraboši jsou v létě aktivní

zejména v noci a zrána. Jeho zír je plýtvavý, denně je schopen zkonzumovat až 20 g zelené hmoty, což je 100–120 % jeho hmotnosti. V současné době, kdy se poškození některých porostů obilnin blíží 50 %, je ochranou jen přednostní sklizeň napadených honů, pečlivý úklid slámy a okamžitá podmítka. Tato opatření jsou nezbytná hlavně na honěch, kam přijde řepka.

Nespoléhat jen na pomoc přírody

Nasazení přímé ochrany za použití rodenticidů přímo do nor by bylo v této době, kdy hraboši mají dostatek přirozené, zvláště šťavnaté potravy, neekonomické a málo účinné. Spoléhat se však na to, že hraboši budou vyhubeni jen pomocí přírody, ať už pod-

Hraboš zanáší zrající klasy do hnízd

Foto David Bouma

mínkami povětrnostními nebo pomocí predátorů, nelze. Proto bude nutné boj proti hrabošům

vždy kombinovat s použitím nástrahových chemických přípravků podle novelizovaných pokynů pro jejich aplikaci. Právě složitosti s vyřizováním povolení pro použití chemické ochrany proti hrabošům byly nejednou příčinou, že pěstitel spoléhal víc na vyhubení škůdce s pomocí přírody, což se bohužel nestalo, a mnoho ohniskových podzimních výskytů hrabošů se rozrostlo do současných kalamitních rozměrů. Možná, že tato situace probudí u některých výrobců zájem o výrobu speciálních pušek pro bezpečné kladení nástrah do nor. Poslední tzv. "granometry" byly u nás k dostání v padesátých letech minulého století (prodávající byla Selekt Praha).

Ing. Antonín Köhler
Agroporadenství Malé Hoštice

Potřebují odolnější ...

(Dokončení ze str. 16)

Ing. Jiří Urban z Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského (ÚKZÚZ) uvedl, že již dnes zkouší odrůdy přímo šlechtěné pro ekologické zemědělství a jsou pro něj skutečně výhodnější. Jedná se ale o zahraniční materiály.

Heterogenní materiál zatím bez definice

Ing. Dagmar Janovská, Ph.D., z Výzkumného ústavu rostlinné výroby, v. v. i. (VÚRV), na tiskové

zcela jasné, co se pod tím pojmem přesně rozumí a jak bude proces vypadat. Dodala, že se zatím vychází z doporučení IFOAM (Mezinárodní federace hnutí ekologických zemědělců, International Federation of Organic Agriculture Movements). Pokud by byla nová legislativa příznivá, materiály vzniklé z projektu Ecobreed by bylo jednodušší uplatnit.

Ekologický heterogenní materiál je šedá zóna, které se bojíme, protože když je něco špatně le-

heterogenních materiálů zároveň nebude omezen jen na ekologické zemědělství, ale budou běžné obchodovatelné.

Ing. Janovská doplnila, že heterogenní materiál legalizuje výsledky participačního šlechtění, jehož výsledky by se jinak nedaly prodávat. Potřeba je proto, že v Evropě nebylo povinné využívat ekologická certifikovaná osiva kvůli možnosti využívat výjimku na konvenční osivo. Proto na vhodných odrůdách nepracovaly ani šlechtitelské společnosti. Ing. Janovská dodala, že nebylo možné vytvořit odrůdu vhodnou do konkrétních podmínek, protože by neprošla DUS testy (zkoušky odlišnosti, uniformity a stálosti).

Podle Ing. Martina Hutaře, který v projektu Ecobreed působí jako odpovědný řešitel za PRO BIO, obchodní spol. s r. o., mohou ale heterogenní materiály přispět k rozšíření nabídky kvalitních odrůd. Platí to podle něj například u pohanky, kde se šlechtitelům nevypálí na nových odrůdách pracovat, protože se pěstují na velmi malé ploše. Přitom právě ekonomika pěstování této plodiny podle něj trpí kvůli velmi omezenému výběru odrůd.

Ing. Urban připomněl, že při povolování odrůd se provádí jednak DUS testy a jednak zkoušky užitné hodnoty (ZUH). Podle něj by se měly připustit i jiné parametry, než jsou současné, tedy například ekologické vlastnosti nebo zvláštnosti, jako je třeba jiné zbarvení. Dodal, že některé takové odrůdy již registraci prošly. Uvolnění by podle něj vedlo k větší nabídce odrůd pro ekologické zemědělce při dodržení stávajícího odrůdového práva, což je cesta, kterou by preferoval. U heterogenních materiálů přitom není jasné, zda a jak bude probíhat jejich testování a certifikace osiva.

Drží se tradičního šlechtění

Na semináři také zaznělo, že zřejmě bude v ekologickém zemědělství stále možné používat jen odrůdy vzniklé tradičním

šlechtěním. "Jakmile odrůda, určená pro ekologické zemědělství, půjde na trh, měla by být zveřejněna i metoda, kterou byla vytvořena. V novém nařízení není seznam metod, které v rámci ekologického zemědělství nejsou povoleny. Můžeme se jen řídit tím, co v roce 2017 uvedl IFOAM jako doporučené techniky šlechtění. Mutace je povolena, ale jen když je získána mutageny přírodního původu," uvedla Ing.

inzerce

Janovská. Ing. Hutař dodal, že bude také záležet na rozhodnutí trhu, které způsoby šlechtění bude nakonec preferovat.

Projektový koordinátor Dr. Vladimír Meglič ze Slovinského výzkumného zemědělského ústavu uvedl, že v nové evropské legislativě je kladen velký důraz na snížení počtu výjimek v ekologické produkci v celé EU a zvýšení podpory šlechtění ekologických odrůd. Cílem projektu

Ecobreed je s využitím genetických zdrojů vybraných plodin přispět k tvorbě nových odrůd vhodných do ekologického zemědělství a také předat know-how a zkušenosti získané v průběhu řešení projektu pěstitelům. Významným cílem je i komunikace s veřejností pro zvýšení povědomí o tom, co je ekologické zemědělství a jak je šlechtění důležitou součástí ekologické produkce.

Pšenice špalda se v biokvalitě pěstuje poměrně často

Foto David Bouma

konferenci k projektu Ecobreed uvedla, že se stále čeká na prováděcí vyhlášku k novému nařízení 848/2018 o ekologické produkci a označování bioproduktů. V rámci nařízení je stanovena ohlašovací povinnost pro heterogenní materiál, ale zatím není

gislativně uchopeno, tak toho nezneužijí ekozemědělci, ale investoři, jako se to stalo například u biosadů, upozornil Ing. Urban. Obává se, aby se k nám nedostaly nedodělané odrůdy, směsi nebo materiály ze zahraničí, které podrazí cenu. Dodal, že prodej

MIRADOR® XTRA
Xtra výnos i kvalita

Mirador® Xtra je dvousložkový fungicid s vynikající systemicitou a nabízející tak rychlou a dlouhodobou ochranu rostlin proti řadě houbových chorob, a to včetně nových přírůstků. Fyziologické působení silného Green Efektu zvyšuje nejen výnos, ale i kvalitativní parametry produkce.

Vynikající systemičnost

- rychlý průnik do pletiv a rozvedení po celé rostlině

Silný Green Efekt

- prodlužuje fotosyntézu
- zpomaluje stárnutí
- prodlužuje fázi nalévání zrna
- zvyšuje elasticitu šesuli

Skvělé registrace

- 14 plodin v ČR
- použitelný po celý rok

Jednoduše porosteme spolu.

ADAMA.COM

Adama CZ s.r.o., Za Rybníkem 779, 252 42 Jesenice | tel.: +420 241 930 644 | www.adama.com
Používejte přípravky na ochranu rostlin bezpečně. Před použitím si vždy přečtěte označení a informace o přípravku. Respektujte návody a symboly.